

บทที่ 7

สภาพแวดล้อมดิจิทัล

GEN0304 รู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy)

บทที่ 7

สภาพแวดล้อมดิจิทัล

GEN0304 รู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy)

- 1 การวัดระดับความพร้อมดิจิทัล
- 2 ความเหลื่อมล้ำดิจิทัล
- 3 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัล

1 การวัดระดับความพร้อม ด้านดิจิทัล

Digital Readiness Indices

DRIVER

ความพร้อม (Readiness)

ประเมินความพร้อมของประเทศในการวางระบบ

- โครงสร้างพื้นฐาน
- ความสามารถในการหาซื้อได้
- ทักษะการใช้เทคโนโลยีของประชาชน

การใช้งาน (Usage)

ประเมินการนำเทคโนโลยีมาใช้ในภาคส่วนต่างๆ

- การใช้งานในภาคประชาชน
- การใช้งานในภาคธุรกิจ
- การใช้งานในภาครัฐ

IMPACT

ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ (Economics Impacts)

ประเมินผลกระทบของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี
ในการสร้างความสามารถด้านการแข่งขันของประเทศ

ผลกระทบเชิงสังคม (Social Impacts)

ประเมินการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนามิติสังคมของประเทศ
เช่น การศึกษา พลังงาน และการมีส่วนร่วม

การประเมินปัจจัยแวดล้อม ในการจัดอันดับความพร้อม ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร

Networked Readiness Index

ความพร้อมด้านเทคโนโลยี และการสื่อสารของประเทศไทย

จากการสำรวจในปี 2559 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับอยู่ที่

อันดับ
62

ซึ่งเป็น อันดับที่ 3 ของอาเซียน

รองจากประเทศสิงคโปร์ (อันดับที่ 1)

และประเทศมาเลเซีย (อันดับที่ 2)

อันดับ
54 มิติด้านสภาพแวดล้อม
Environmental

อันดับ
62 มิติด้านความพร้อม
Readiness

อันดับ
63 มิติด้านการใช้งาน
Usage

อันดับ
65 มิติด้านผลกระทบ
Impact

2 ความเหลื่อมล้ำ ทางดิจิทัล

Digital Divide

ในปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลสารสนเทศและความรู้ (Information and Knowledge Society)

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สร้างความแตกต่างเรื่องรายได้

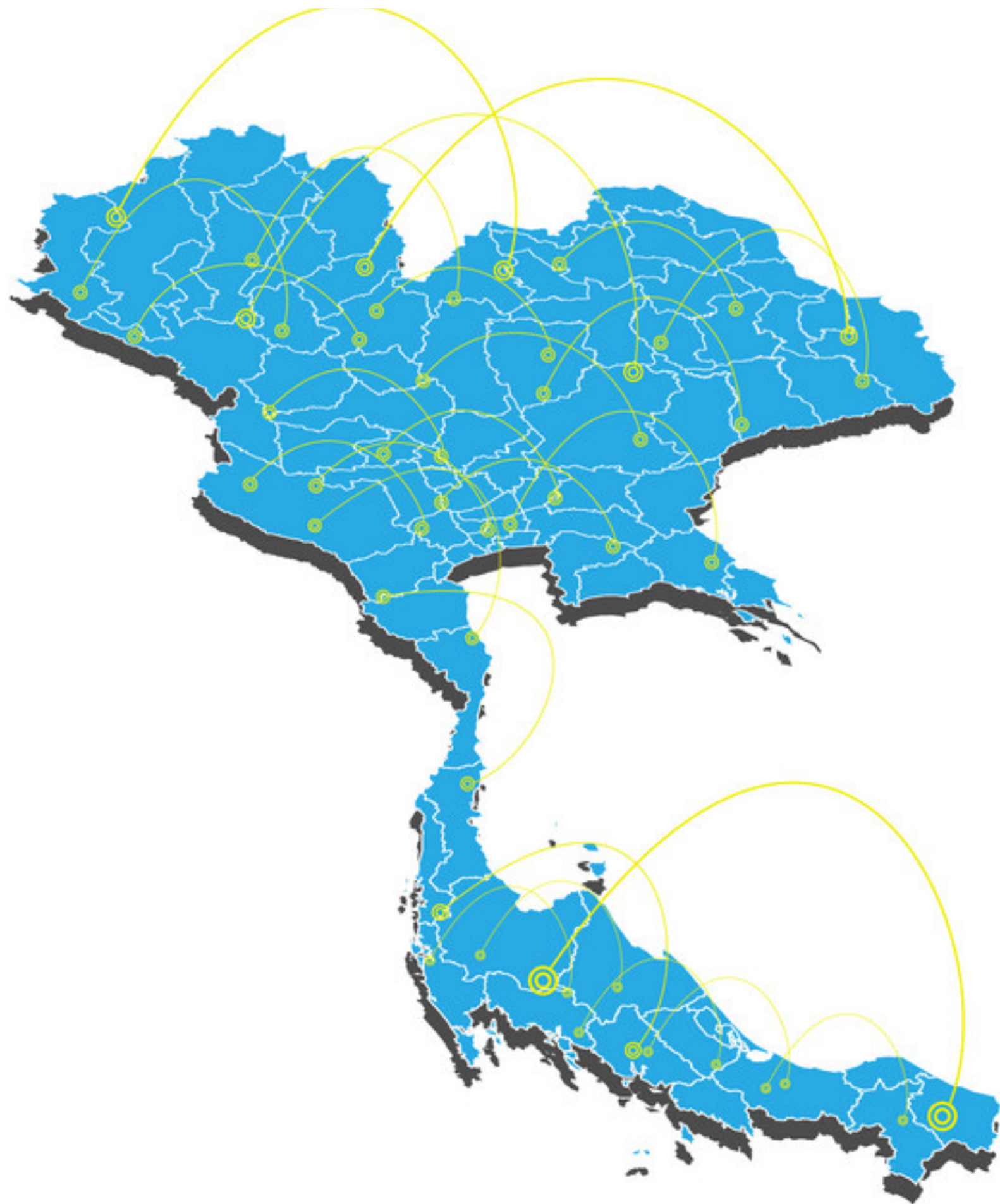
สถานภาพทางสังคม และการเรียนรู้เป็นอย่างมาก

ความหมายของ ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

“ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล” หมายถึง ความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เกิดขึ้นจากความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Information) และความรู้ (Knowledge) ผ่านการสื่อสารและเครือข่ายคอมพิวเตอร์

สาเหตุของ ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

Connection map of Thailand

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Ut et eleifend ipsum. Donec sagittis turpis pharetra nunc mollis, a varius metus facilisis. Pellentesque eleifend efficitur libero, vel cursus ante dictum non. Nulla facilisi. Morbi lobortis ac elit at hendrerit.

สาเหตุของ ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

1) ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน
ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความไม่ทั่วถึงในการให้บริการโครงสร้าง
พื้นฐาน เช่น

- ระบบไฟฟ้า
- ระบบโทรศัพท์ (ทั้งมีสายและไร้สาย)
- การแพร่กระจายของการใช้คอมพิวเตอร์
- การให้บริการอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่มัก
กระจุกตัวในเมือง พื้นที่ชนบทขาดโอกาส

สาเหตุของ ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

2) ปัจจัยด้านความแตกต่างทางการศึกษา สังคม ลักษณะทางกายภาพ

โดยทั่วไปผู้ที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสในการใช้คอมพิวเตอร์มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ หรือขาดโอกาสในการศึกษา

ความไม่เท่าเทียมกันของระดับการศึกษา อาจนำไปสู่ข้อจำกัดของทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

สาเหตุของ ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

2) ปัจจัยด้านความแตกต่างทางการศึกษา สังคม ลักษณะทางกายภาพ

ส่วนปัจจัยด้านกายภาพนั้น เป็นปัญหาหลักในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะผู้พิการทางสายตา ไม่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตได้เหมือนคนปกติทั่วไป ทำให้เสียเปรียบในเรื่องของการรับรู้ข้อมูลและข่าวสาร

สาเหตุของ ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

3) ปัจจัยด้านนโยบาย

นโยบายของรัฐ เป็นปัจจัยที่สำคัญมาก ในการที่จะลดหรือเพิ่มความเหลื่อมล้ำ ในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ เนื่องจากรัฐ เป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ และโครงสร้างของ ภาคธุรกิจยังคงถูกผูกขาดโดยวิสาหกิจ ของรัฐ ส่งผลให้เกิดการบิดเบือนกลไก การแข่งขันเสรี และมีผลกระทบต่ออัตรา ค่าบริการที่ไม่เป็นธรรม

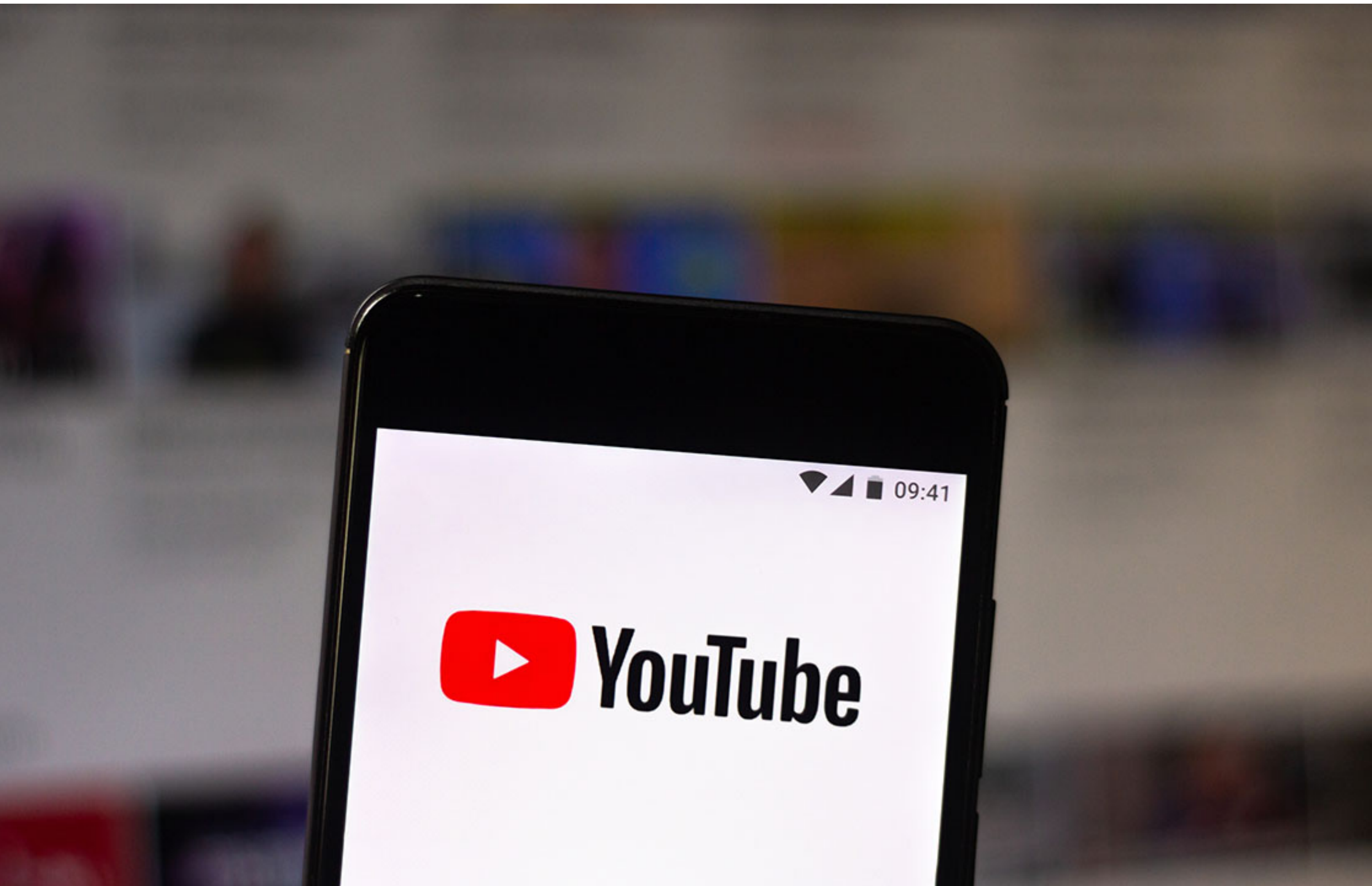

สาเหตุของ ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

4) ปัจจัยด้านผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต

สาเหตุหลักเกิดจากต้นทุนการลงทุน
ไม่สอดคล้องกับอุปสงค์

การลงทุนระบบเครือข่ายโทรคมนาคม
ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก หาก
พิจารณาการลงทุนในเชิงพาณิชย์แล้ว
การลงทุนขยายโครงข่ายสู่ภูมิภาค ชนบท
แทบไม่มีความเป็นไปได้ทางธุรกิจ

สาเหตุของ ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

5) ปัญหาด้านอัตราค่าบริการ และคุณภาพ

ปัจจุบันข้อมูลในเว็บไซต์เป็นมัลติมีเดียที่ต้องการความเร็วสูงมาก เช่น การดาวน์โหลดภาพยนตร์ หรือแอนิเมชัน รวมทั้งการดูข้อมูลลักษณะ Real Time ผ่านทาง Streaming Video เช่น Youtube เป็นต้น แต่อินเทอร์เน็ตอาจมี Bandwidth ไม่เพียงพอ หรือโครงข่ายอาจไม่สามารถรองรับความต้องการของผู้ใช้ได้

สรุปได้ว่า ความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี (Digital Divide) ในประเทศไทยอยู่ในเกณฑ์ที่น่าเป็นห่วง
**เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลผ่านทางคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
เป็นตัวแปรที่สำคัญในการขจัดความยากจน และพัฒนาเศรษฐกิจ**

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

การลดความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี
สารสนเทศนั้น จำเป็นต้องทำไปด้วยกัน
ทั้งระบบ ทั้งระบบภาครัฐ และระบบเอกชน
องค์กรอิสระ (NGO) รวมทั้งระบบการศึกษา
และโครงสร้างพื้นฐาน

เป้าหมายของการแก้ปัญหา
ควรเน้นไปที่ประเด็นดังต่อไปนี้

- 1 การให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีราคาถูกลง
Affordable Service
- 2 คุณภาพในการให้บริการสูง
High Quality Service
- 3 ความสะดวกสบายในการเข้าถึงและใช้บริการอินเทอร์เน็ต
Ease of Use
- 4 มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับความต้องการของประชาชน
Usefulness
- 5 เน้นเพิ่มทักษะ/ความรู้ของประชาชนในการใช้อินเทอร์เน็ต
High Computer and Internet Literacy

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

1) ลดความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี
(Digital Divide)

ด้วยนโยบายรัฐบาลที่ต้องการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น การดำเนินนโยบายที่ชัดเจนของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ควรพิจารณากำหนดให้การขยายโครงข่ายบริการโทรคมนาคมทุกพื้นที่ ที่โครงสร้างพื้นฐานสามารถเข้าถึงได้

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

1) ลดความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี (Digital Divide)

นอกจากนี้ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการนำเสนอคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ราคาถูก นอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มียาได้น้อยสามารถใช้เทคโนโลยีได้แล้ว ยังเป็นการหลีกเลี่ยงในเรื่องของการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอีกด้วย

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

2) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา
เพื่อการใช้โครงข่ายความเร็วสูง

ทุกวันนี้มีการใช้งานข้อมูลมัลติมีเดีย
ในรูปแบบเพลง วิดีโอ ผ่านทางอินเทอร์เน็ต
ซึ่งมีความต้องการความเร็วในการ
รับส่งข้อมูล (Bandwidth) ที่สูงขึ้น
การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ นั้น
จะทำให้บริการของอินเทอร์เน็ตเกิด
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้งาน
ได้อย่างสูงสุด

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

3) การนำเครื่อง PC กลับมาใช้งานใหม่ (Recycled PCs)

ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้องค์กรต่าง ๆ
บริจาคเครื่อง PC ที่ใช้แล้ว เพื่อนำไปใช้ใน
ชุมชนด้วยโอกาส

นอกจากนี้ ยังช่วยลดผลกระทบต่อสภาพ
แวดล้อมจากการกำจัดอุปกรณ์เหล่านี้ด้วย
ตลอดจนลดค่าใช้จ่าย

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

3) การนำเครื่อง PC กลับมาใช้งานใหม่
(Recycled PCs)

Microsoft Authorized Refurbisher (MAR) โครงการที่ช่วยให้องค์กรต่าง ๆ บริจาคเครื่อง PC ที่ใช้แล้วเพื่อนำไปใช้ในชุมชนที่ด้อยโอกาสทั่วโลก โดยนำคอมพิวเตอร์เหล่านี้ไปปรับปรุงโดยใช้ Software แท้ของ Microsoft ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการกำจัดอุปกรณ์เหล่านี้

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

4) ควรจัดให้มีบริการที่สอดคล้อง
กับท้องถิ่น

การแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง
ข้อมูลสารสนเทศของประชาชน โดยนำ
นโยบายจากส่วนกลางไปใช้ในลักษณะ
เดียวกันทุกพื้นที่ อาจขาดการวิเคราะห์
ความต้องการที่แท้จริงของประชาชน
และความพร้อมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่
จึงส่งผลให้ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในพื้นที่

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

4) ควรจัดให้มีบริการที่สอดคล้อง
กับท้องถิ่น

การแก้ปัญหา Digital Divide ในประเทศไทย
ต้องให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม
ในโครงการ ภายใต้ 4 ขั้นตอน คือ

- 1) สำรวจความพร้อม ความต้องการที่แท้จริง
- 2) ประชาชนพื้นที่ ร่วมกำหนดขอบเขตโครงการ
- 3) นำ IT ประยุกต์ให้สอดคล้องความต้องการ
- 4) กำหนด Key Performance Indicators

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

5) ส่งเสริมให้มีเนื้อหา (Content)
และซอฟต์แวร์ที่เหมาะสม

ควรมีการสำรวจความต้องการในด้าน
เนื้อหาที่จำเป็น และเป็นที่ต้องการในแต่ละพื้นที่

แล้วส่งเสริมให้ผู้ให้บริการเนื้อหา
(Content Providers)

ขยายขอบเขตกิจกรรมบนเครือข่าย
อินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมความต้องการของ
ประชาชนในชนบท

แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

6) พัฒนาช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต
ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน
สามารถทำได้ผ่านทางอุปกรณ์อื่นๆ เช่น
โทรศัพท์มือถือ เครื่องเล่น MP3 วิทยุไอเกม
หรือแม้กระทั่งทีวี

นอกจากนี้ ช่องทางในการเข้าถึงควรขยาย
ขอบเขตไปยังผู้พิการด้วย ยกตัวอย่าง เช่น
ผู้พิการทางสายตาควรมีโอกาสในการเข้าถึง
ข้อมูลผ่านทางเสียง

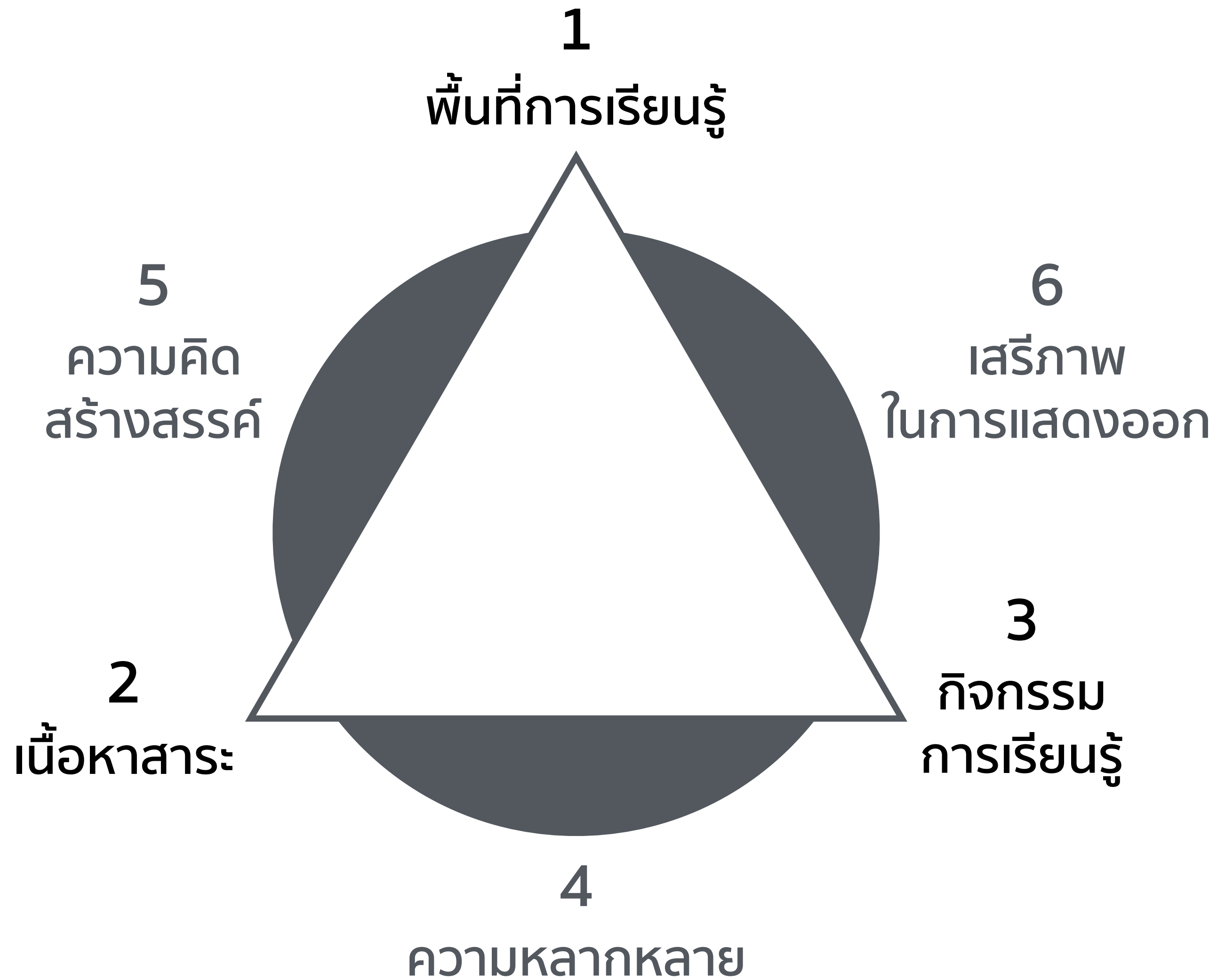
แนวทางแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

7) ยกระดับการศึกษา และความสามารถในการใช้งานของประชาชน

ฝึกอบรม เพื่อให้ประชาชนในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการ กลุ่มผู้สูงอายุ และเกษตรกร ซึ่งยังมีสัดส่วนการใช้งานอินเทอร์เน็ตค่อนข้างต่ำ สามารถเข้าถึง และใช้ข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ออกแบบหลักสูตรให้ตรงกับพื้นฐานและความต้องการของประชาชนในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

3 สภาพแวดล้อม การเรียนรู้ดิจิทัล

Digital Learning Environment

องค์ประกอบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์

“สภาพแวดล้อมการเรียนรู้” มักถูกให้นึกถึงแค่การปรับปรุงลักษณะทางกายภาพ เช่น อาคารสถานที่ หรือสิ่งที่จับต้องได้ ซึ่งไม่เพียงพอในองค์ประกอบที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้สร้างสรรค์

ดังนั้น

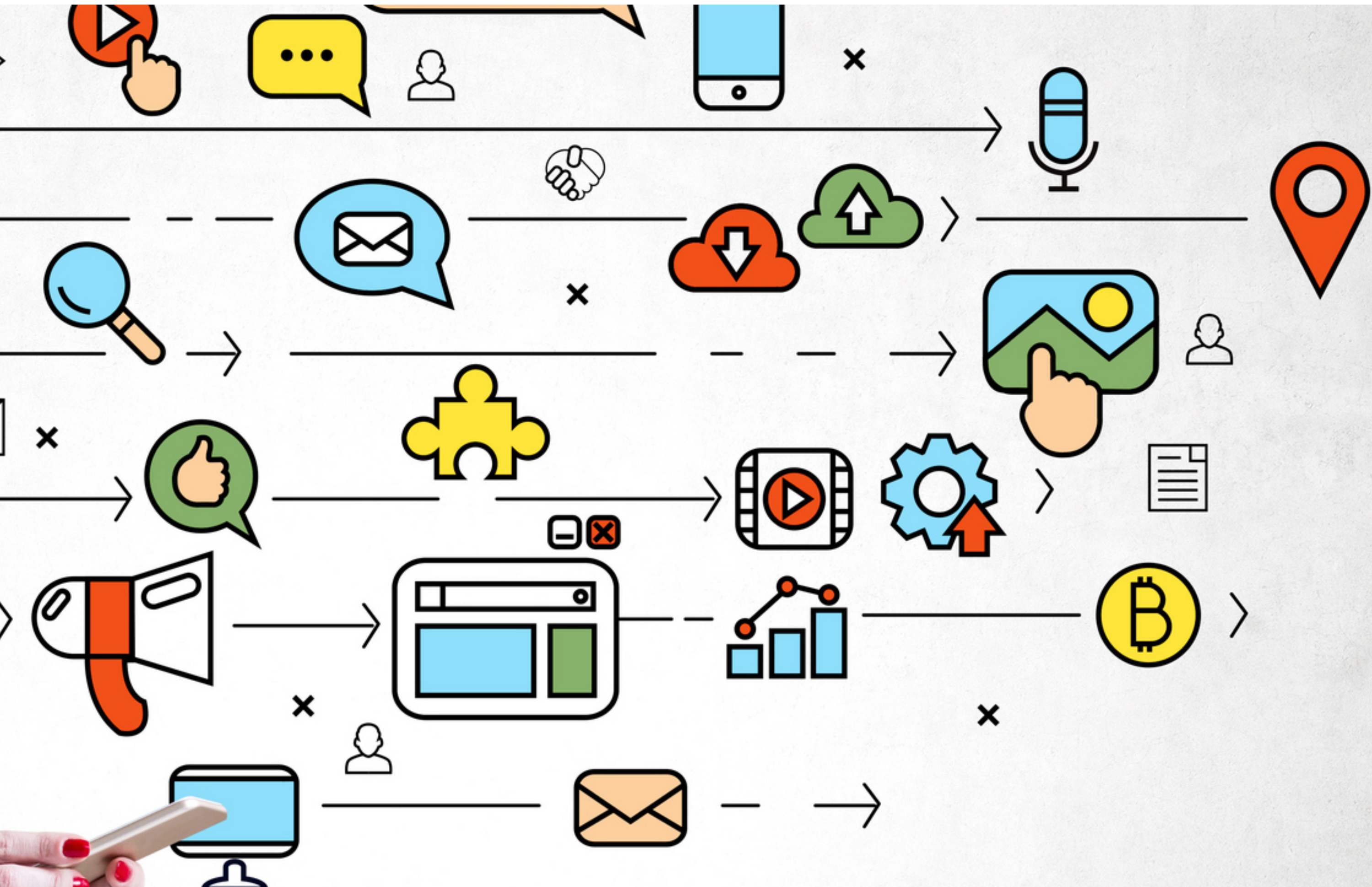
“สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์” ควรมีองค์ประกอบที่จำเป็น 6 ประการ ได้แก่

องค์ประกอบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์

1) แหล่งเรียนรู้ / พื้นที่การเรียนรู้

คือพื้นที่การเรียนรู้ ที่มีทรัพยากรหลากหลาย และเพียงพอตอบสนองความต้องการของผู้ใช้
นี่คือมุมมองในเรื่องพื้นที่กายภาพ ซึ่งคุ้นเคยกันดี

องค์ประกอบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์

2) เนื้อหาสาระ (Content)

แบ่งได้เป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 คือ

องค์ความรู้ของแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

ส่วนที่ 2 คือ

สื่อการเรียนรู้ เป็นตัวกลางที่นำองค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียนหรือผู้ใช้

องค์ประกอบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์

3) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

เป็นกิจกรรมในลักษณะที่เป็นทั้งโครงการอีเวนต์ และการรณรงค์ ซึ่งควรเน้นการสร้างประสบการณ์แก่ผู้ใช้ ในลักษณะของการลงมือปฏิบัติ เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมการแบ่งปันความรู้จากการลงมือทำ ไม่ว่าจะสำเร็จ หรือล้มเหลว

องค์ประกอบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์

4) ความหลากหลาย

ความหลากหลาย หมายถึง การยอมรับในความแตกต่าง ทั้งความคิด และวิถีชีวิต

เคารพในอัตลักษณ์ย่อยไม่ให้เกิดถูกกลืนหาย โดยไม่จำเป็นต้องแสวงหาความเป็นหนึ่งเดียวเสมอไป

องค์ประกอบสภาพแวดล้อม การเรียนรู้สร้างสรรค์

5) ความคิดสร้างสรรค์

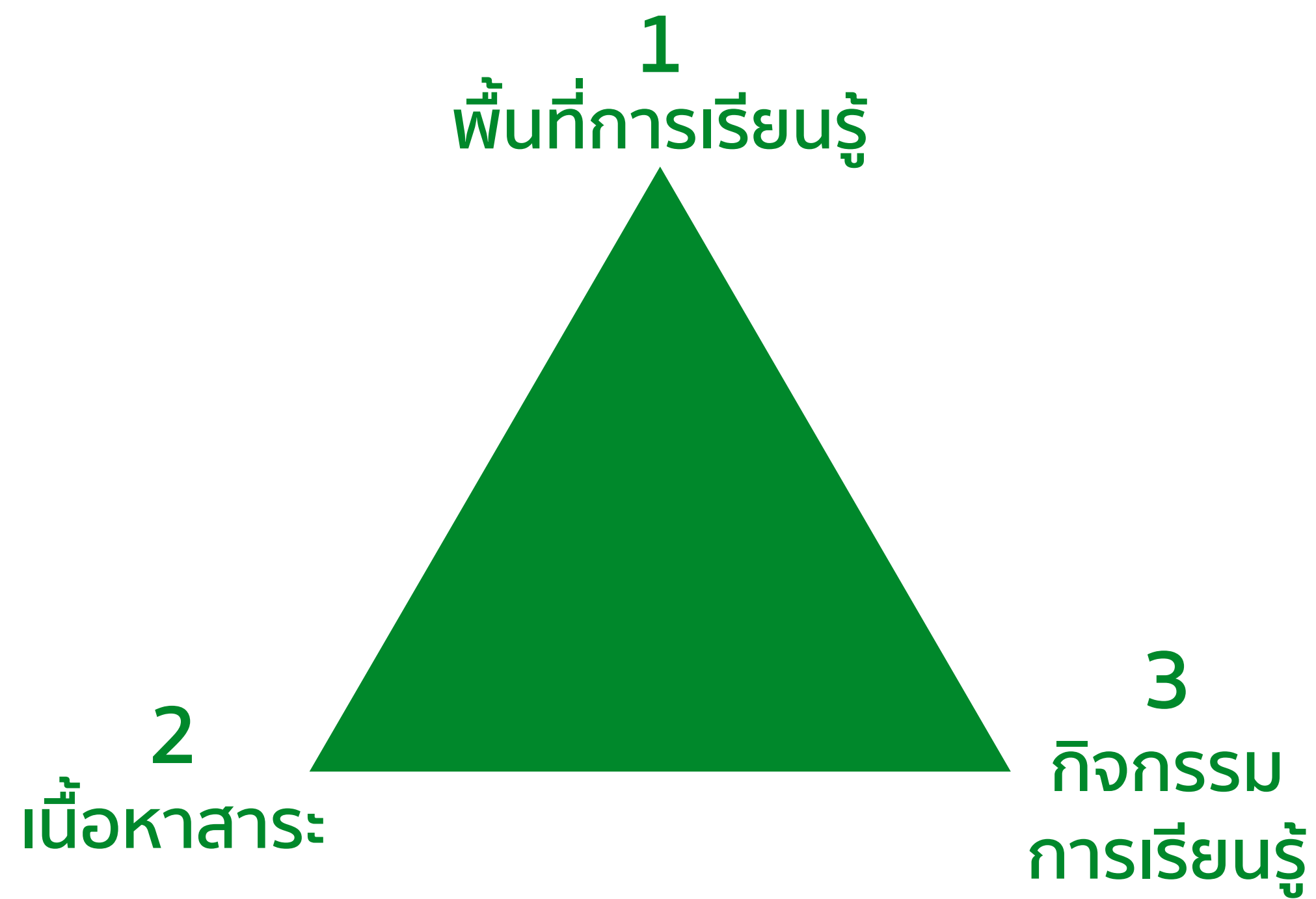
โดยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์
คิดเชิงตรรกะ คิดเป็นระบบ
และความมีเหตุผล ตลอดไปจนถึง
การคิดนอกกรอบ การคิดแก้ไขปัญหา
ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดสร้างสรรค์
ที่สามารถต่อยอดจนเกิดเป็นนวัตกรรม

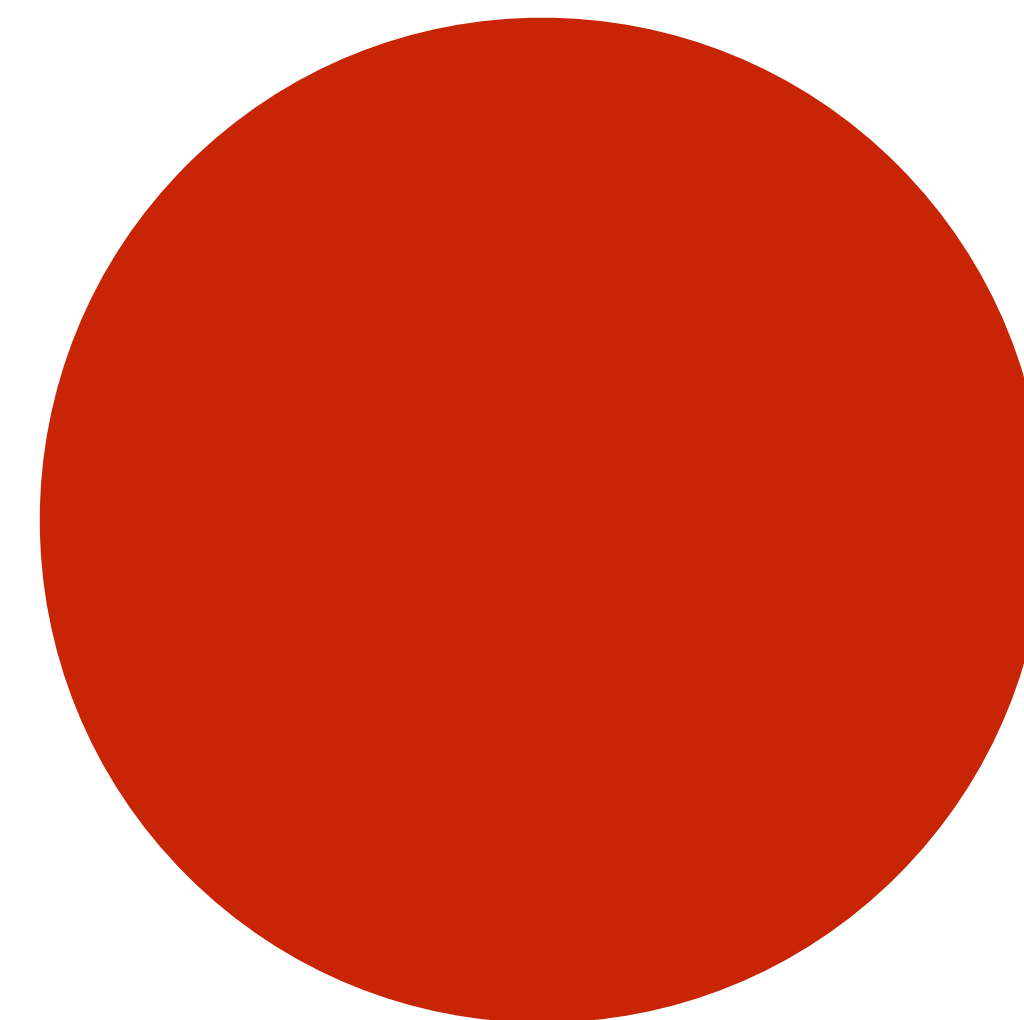
องค์ประกอบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์

6) เสรีภาพในการแสดงออก

เสรีภาพในการแสดงออก ทั้งการคิด การเขียน และการพูด โดยตระหนักถึงความรับผิดชอบในการใช้เสรีภาพ ที่จะต้องไม่กระทบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หรือคนส่วนใหญ่

5
ความคิด
สร้างสรรค์

4
ความหลากหลาย

6
เสรีภาพ
ในการแสดงออก

อุปสรรคของการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์ในสังคมไทยนั้น

**ไม่ได้อยู่ที่องค์ประกอบ 3 ประการแรก
แต่อยู่ที่องค์ประกอบ 3 ประการหลัง (บริบทที่ส่งเสริมการเรียนรู้)**

การออกแบบการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัล

กรองไถ่ อุนฮสูต ได้อธิบายว่า

“การออกแบบการเรียนรู้” เป็นการออกแบบที่มีเป้าหมายความเข้าใจในการเรียนรู้

ผู้ออกแบบหรือผู้สอนจึงต้องคิดอย่างนักประเมิน

ตระหนักถึงหลักฐาน ของความเข้าใจ

ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 ความสามารถในการอธิบาย

ด้านที่ 2 ความสามารถในการแปลความ

ด้านที่ 3 ความสามารถในการประยุกต์ใช้

ด้านที่ 4 ความสามารถในการมองมุมที่หลากหลาย

ด้านที่ 5 ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

ด้านที่ 6 ความสามารถในการเข้าใจตนเอง

สมรรถนะผู้สอนและผู้เรียน Competency-Based

สมรรถนะของผู้สอนและผู้เรียน
(Competency-Based)

ต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้น

เพื่อส่งผลต่อการเสริมสร้างศักยภาพสูงสุด
ทางการเรียนในบริบทแห่งสังคมยุคดิจิทัล

สมรรถนะทางด้านดิจิทัลและสารสนเทศ
ของผู้เรียน ควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1 Recognized Need**
ใฝ่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมต่างๆ
- 2 Distinguish Ways of Addressing**
รู้จักแยกแยะหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองสนใจ
- 3 Construct Strategies for Locating**
รู้จักสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทางด้านการใช้ ICT
- 4 Local and Access**
สามารถเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับ ICT ได้อย่างเหมาะสม
- 5 Compare and Evaluated**
เปรียบเทียบ/ประเมินค่าของการใช้ ICT ได้อย่างเหมาะสม
- 6 Organize, Apply and**
จัดการบริหารและประยุกต์ใช้ ICT ได้อย่างเหมาะสม
- 7 Synthesis and Create**
สังเคราะห์และสร้างสรรค์นวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาได้

คำถามท้ายบท

1. “Digital Learning Environment” ข้อใดถูกต้อง

- 1) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์
- 2) เศรษฐกิจและสังคมแห่งยุคดิจิทัล
- 3) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัล
- 4) การเรียนการสอนผ่านสื่อดิจิทัล

คำถามท้ายบท

1. “Digital Learning Environment” ข้อใดถูกต้อง

- 1) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์
- 2) เศรษฐกิจและสังคมแห่งยุคดิจิทัล
- 3) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัล
- 4) การเรียนการสอนผ่านสื่อดิจิทัล

คำถามท้ายบท

2. ข้อใด ไม่ใช่ การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

- 1) การออกแบบด้านเนื้อหา
- 2) การออกแบบกระบวนการสื่อสาร
- 3) การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน
- 4) การออกแบบบุคลากรผู้สอน

คำถามท้ายบท

2. ข้อใด ไม่ใช่ การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

- 1) การออกแบบด้านเนื้อหา
- 2) การออกแบบกระบวนการสื่อสาร
- 3) การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน

 4) การออกแบบบุคลากรผู้สอน

คำถามท้ายบท

3. การเรียน การสอน ซึ่งการถ่ายทอดเนื้อหากระทำผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึงข้อใด

- 1) e-Learning
- 2) Website
- 3) Computer Program
- 4) CAI

คำถามท้ายบท

3. การเรียน การสอน ซึ่งการถ่ายทอดเนื้อหากระทำผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึงข้อใด

- ✓ 1) e-Learning
- 2) Website
- 3) Computer Program
- 4) CAI